

Jan Sokol
Naděje
na neděli

KRÁTKÉ
PROMLUVY
NA NEDĚLNÍ
ČTENÍ

VYŠEHRAD

JAN SOKOL
NADĚJE
NA NEDĚLI

Jan Sokol

Naděje na neděli

KRÁTKÉ
PROMLUVY
NA NEDĚLNÍ
ČTENÍ

VYŠEHRAĐ

Ilustrace na přebalu Václav Sokol
Typografie Vladimír Verner
Odpovědný redaktor Jaroslav Vrbenský
E-knihu vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
v Praze roku 2017 jako svou 1639. publikaci
Vydání v elektronickém formátu první
(podle prvního vydání v tištěné podobě)
Doporučená cena E-knihy 150 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.
Víta Nejedlého 15, Praha 3
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

Copyright © Jan Sokol, 2017
Cover illustration © Václav Sokol, 2017

ISBN 978-80-7429-887-5

Tištěnou knihu si můžete zakoupit na www.ivysehrad.cz

Úvodem

Nedělní a sváteční promluvy, shromážděné v této knížce, vykládají biblické texty, převážně evangelií, jak se čtou v liturgii katolické církve. Vznikaly postupně skoro po deset let, a tak se v nich některá témata opakují. Pokud jde o téma naděje, byl to i můj záměr. Pokrývají skoro polovinu nedělí a pár svátků v tříletém liturgickém cyklu, pro přehlednost jsou ale řazeny podle pořadí biblických knih. Seznam podle pořadí liturgického kalendáře je na konci knížky. Než se k nim dostaneme, rád bych připomněl nejprve něco o neděli a v další kapitole něco o čtení Písma, které může a mělo by nás zásobit křesťanskou nadějí, nejen na příští týden.

NEDĚLE (1 K 16,2)

Tak jako většina živých tvorů, také člověk podřizuje svůj život střídání dne a noci, léta a zimy. Až do nedávné doby mu, pravda, ani nic jiného nezbylo a teprve v posledních pár stoletích si může v zimě zatopit a v noci svítit, dnes dokonce i na ulici. Jenže čím víc se nám daří přehlušit a obejít střídání světla a tmy, tepla a zimy, tím častěji si stěžujeme, že všechny dny jsou stejné, jeden jako druhý, a člověk se ani nemá na co těšit.

Kromě těchto přírodních rytmů, které člení naše životy a umožňují měřit neslyšné uplývání času, zavedla už židovská Bible sobotní den, pravidelný svátek, který nepochází z přírody, ale připomíná Boží stvoření. Hospodin sice tvořil svým slovem a nic nesvědčí o tom, že by se

tím nějak unavil, a přece si sedmý den odpočine, požehná svému dílu a posvěťí je. Sedmý den, který patří Hospodinu, převzali od Židů křesťané a díky tomu ho mohou dnes užívat lidé po celém světě – pokud si to ovšem mohou dovolit. Křesťané se v tento den scházejí k bohoslužbě a připomínají si, že je to den Božího požehnání, o které mají prosit a také za ně děkovat.

Jistě, neděle je „den pracovního klidu“, den, kdy se nedělá, jak to prozaicky říká čeština a další slovanské jazyky. Pro nás křesťany je to ovšem svátek, den Páně, jak jí říkají Francouzi nebo Italové, den jeho vzkříšení, jak je to v ruštině. Naproti tomu němčina i angličtina dodnes nazývá neděli podle dávného pohanského „dne slunce“: *Sonntag*, *sunday*. Svátky člověka provázejí od nepaměti a neznáme žádnou společnost, která by občas neslavila. Řecký filosof Démokritos prý říkal, že život bez svátků je jako dlouhá cesta bez hostince.

Co je to svátek se nejlépe ukáže na jeho protikladu: svátek není všední den, den jako všechny ostatní. Ve všední dny se člověk musí starat a ohánět, pracovat a zařizovat spoustu důležitých a potřebných věcí, ať ho to těší nebo ne. Má toho plnou hlavu a tak většinou nemá času nazbyt. A svátek je opakem všedních dnů: i ve svátek sice člověk musí jíst a spát, ale jinak by měl zvednout hlavu od všedních starostí a věnovat se jiným věcem. Měl by mít čas – pro sebe i pro své děti a rodinu, pro své blízké a přátele.

V těch nejstarších společnostech se svátky spojovaly jednak s důležitými událostmi v přírodě, jako byl třeba nový měsíc nebo slunovrat, začátek jara a konec zimy, anebo zase konec sklizně a začátek podzimu. Při takových příležitostech se lidé mohli sejít i zdaleka, aby byli spolu, připomínali si všechno to důležité, na co člověk ve všední dny nemá čas, a tak si na to ani nevzpomene. Připomínali si, že jsou živi a zdraví, že mají co jíst a že mají třeba i rodinu

a děti. O zimním slunovratu se povzbuzovali, že zima je sice krutá, ale teď už nebude horší, protože Slunce se vrací.

Možná o něco později vznikly slavnosti, které souvisejí s událostmi v rodinách: na prvním místě to byly asi pohřby, kdy lidé nechtěli být sami, ale také svatba nebo právě narození. Ale teprve staří Izraelci zavedli pravidelný sedmý den jako sváteční, protože sedmý den odpočíval i Hospodin, když stvořil svět. Pravidelné slavení sobotního dne byl veliký vynález, a těšíme se z něho až dodnes. Jen málokdo si připomene, že pochází právě z Izraele – i když ho jako křesťané slavíme o den později, v neděli, kdežto muslimové o den dřív.

Dnes ovšem žijeme v hodně jiném světě, kde se spousta věcí změnila, a tak se změnila i neděle. Dokud naši předkové jen sedlačili nebo pásli ovce, byli celý den někde sami, na poli, v lese a na pastvě. Proto se těšili, že v neděli se dostanou mezi lidi. Možná to také ještě znáte, jak se lidé po kostele sešli, probrali všechny novinky a třeba si něco i domluvili. Neděle – to byla jejich veřejnost, jejich zprávy, jejich kultura.

Ve městě je to všechno obráceně. Učitel, řidič, obchodník, úředník i lékař, všichni pracují mezi lidmi a s lidmi. Co by si počali někde na samotě? Ale za celý týden mají lidí až po krk, a tak se těší, že si od nich o víkendu trochu odpočinou, že budou doma s rodinou, na chatě nebo v přírodě. Proto také už nechodí v neděli do kostela všichni, ale jen ti, kdo chtějí. Možná také ti, kdo si na to zvykli, anebo nějak cítí, že by měli.

My, kteří do kostela chodíme, můžeme být rádi, že nás k tomu dnes nikdo nenutí, jak to dříve mnozí pocítovali. Zato bychom si měli asi připomínat, co to pro nás znamená. Neděle je – jak jsem říkal – sváteční den, slavnost. To neznamená, že by se člověk měl jen smát, bavit a radovat, ale určitě by měl zvednout hlavu od svých všedních starostí

a zájmů. Měl by mít čas, aby se trochu ohlédl za minulým týdnem, možná i za celým svým životem. Nejenom proto, aby nařikal, jak stárne, a stěžoval si, co všechno ho bolí. Nejenom proto, aby litoval, co všechno ho trápí a o co všechno v životě přišel. To přece patří do všedních dnů. Ve svátek by si mohl všimnout, že svítí slunce, že je živ a jakž takž zdrav, že má co jíst a že má třeba i rodinu a přátele.

Člověk se ale potřebuje občas ohlédnout a rozhlédnout hlavně proto, aby se dokázal dívat také dopředu. Kdo žije jen v rytmu všedních dnů, žije také, jak se říká, ze dne na den. Možná si nikdy nenajde čas, aby se zamyslel nad svým životem a uvažoval, co s ním chce vůbec udělat. V moderní době si lidé vymohli, že nemusí pracovat od slunka do slunka, a rozdělili si den na práci a volný čas. Unavený člověk si potřebuje odpočinout, a i dnes musí lidé leckdy pracovat tak intenzivně, že si to jistě zaslouží.

Jenže mnozí si s volným časem nevědí rady, a tak se nám dnes také nabízí tisíce různých příležitostí, jak ten prázdný čas příjemně zabít, abychom se nenudili. Když si ale člověk na tohle příjemné zabíjení času zvykne, může snadno přehlédnout, že to, co zabíjí, je jeho čas, jeho vlastní život – to nejcennější co má. To vůbec neznamena, že by měl stále jen pracovat a dělat něco „užitečného“. Měl by si aspoň v neděli uvědomit, že přece pracuje proto, aby mohl žít – a ne naopak.

Křesťanská neděle však není jen dnem odpočinku, ale především dnem posvěcení života. Je to den, kdy Hospodin skončil své stvoření a tomu dni požehnal. Den, kdy Kristus vstal z mrtvých. Je to velká příležitost, abychom si připomněli, co má pro nás tu vůbec největší cenu a hleděli si toho. Proto je tak dobré a prospěšné, když se neděle začíná v kostele, když se člověk podívá také vzhůru a uvidí sám sebe nejenom jako utahaného a ustaraného pracanta, ale jako jedinečnou bytost, kterou Bůh tak miloval, že kvůli

ní a pro ni stvořil svět. Ať se nám tedy dnešní den podaří prožít jako svátek, požehnaný a posvěcený den života, za který máme co děkovat.

O ČTENÍ PÍSMO (Ř 15,4–9)

Biblická čtení patří do každé křesťanské bohoslužby a nejen v katolických kostelích se pravidelně čtou úryvky Písma. Proč všechny křesťanské církve, které se jinak v le-
dasčem liší, trvají na tom, aby se stále četly texty, staré dva tisíce let a víc? Jistě to není jen proto, že jsou tak staré, i když jejich stáří jim dodává určitou autoritu: nejsou to jen nějaké chvilkové nápady a nahodilé poznámky. Pokud se tak dlouhou dobu nejen uchovaly, ale zůstaly stálým čtením živé, zřejmě v nich naši předkové po staletí nacházeli něco, co stojí za pozornost. Jednotná čtení vyjadřují kromě toho společenství světové, obecné čili katolické církve, která je donedávna z tohoto důvodu dokonce nechávala číst latinsky, stejně po celém světě. I dnes se ve všech katolických kostelích čtou stejné texty, i když v různých jazycích. V některých jiných církvích si kazatelé mohou vybírat, ale přece jen z téhož nám všem společného Písma.

Bible, Písmo svaté, ovšem není jen nějaké kolektivní dílo dávných židů a křesťanů, nýbrž podává a obsahuje Boží zjevení, to, co Hospodin kdysi vzkázal Izraeli a co Pán Ježíš mluvil a dělal za svého pozemského života. Písmo nás tedy nespojuje jen mezi sebou navzájem, ale – trochu obdobně jako eucharistie – i s živým Kristem a s celou Boží Trojicí. Právem tedy říkáme, že posloucháme a slyšíme Boží slovo, jen bychom si možná měli připomenout, co tím vlastně myslíme. Boží slovo, tak jak je zachytilo Písmo, je samozřejmě slovo, je vyjádřeno v řeči, jakou mluvíme my lidé mezi sebou – jinak by mu nikdo nemohl rozumět. Musíme dokonce počítat i s tím, že lidé, kteří je zapisovali, zapsali často právě a jenom to, čemu sami rozuměli,

a to tak, jak tomu rozuměli. Protože to byli jiní lidé než my a protože žili v hodně jiném světě, kde i některá slova měla jiný význam než dnes, musí se Písmo vykládat, abychom mu rozuměli správně, pokud možná tak, jak mu rozuměli ti, kdo je psali.

Výklad Písma se pohybuje mezi dvěma krajnostmi. Na jedné straně bychom mohli zapomenout na to, že Písmo je psáno v lidské řeči, a mohli si představovat, že Bibli Bůh přímo nadiktoval Mojžíšovi, prorokům a apoštolům. Protože neumíme hebrejsky a řecky, musíme ji číst v překladu, který by ale měl být co možná doslovný. Jenže pak čtenář narazí na místa, kde doslovné znění textu nedává smysl nebo je ten smysl nějak podivný. Tak Pán Ježíš sice říká, že si člověk má vyloupnout oko, pokud ho svádí ke hříchu, ale nikdy jsem neslyšel o žádném křesťanovi, který by to byl udělal. Všichni totiž měli a mají rozum a chápou, že to tak Pán Ježíš nemyslel. Mluvil přece k lidem, kteří byli na takové metafoxy zvyklí a chápali, proč Ježíš někdy přehání.

Z toho ovšem může vzniknout ta druhá krajnost: to, co říká Bible je „jenom symbolické“, jakési vyprávění nebo literatura, kterou není třeba brát vážně. Jenže co Kristus říká třeba o pokání a odpuštění, o čistotě srdce a o lidské pýše, říká sice často v obrazech a v podobenstvích, myslí to ale smrtelně vážně. Právě jeho podobenství jsou sice obrazná, ale mluví zvlášť jasně a zřetelně, takže často žádný výklad ani nepotřebují.

V dnešním druhém čtení z Listu k Římanům vysvětluje svatý Pavel, co můžeme a máme v Písmu hledat, co si z něho máme brát a jak je chápat. „Všechno, co bylo kdysi napsáno, bylo napsáno k našemu poučení, abychom z Písma čerpali vytrvalost a povzbuzení a tak měli naději.“ (Ř 15,4) Písmo, o kterém zde svatý Pavel mluví, bylo „napsáno kdysi“ a je to náš Starý zákon, protože Nový

zákon tenkrát ještě nebyl. Už tehdy se ale lidé dohadovali a přeli, jak se má Písmo číst a chápat, a svatý Pavel k tomu říká důležitou věc. Celé Písmo je podle něho napsáno „k našemu poučení“ a máme z něho „čerpat vytrvalost a povzbuzení“.

Ať nám tedy Písmo staví před oči idylické obrazy mesiášské doby, jako dnešní první čtení z proroka Izajáše (Iz 11,1–10), anebo naopak hrozí soudem, jako Jan Křtitel v evangeliu, obojí má povzbuzovat naši vytrvalost a dávat naději. Slavné Izajášovo čtení tedy není nějaký podrobný popis Božího království se spravedlivým i milosrdným panovníkem, ani popis rajske zahrady, kde si zvířata nebudou ubližovat a nebudou se jedna druhých bát. Ze školní biologie přece víme, že by to takhle nešlo, že lev při nejlepším vůli nemůže žrát slámu, protože by to nebyl lev, a malé děti si nemohou hrát s jedovatými hady. Ostatně Izajáš to nejspíš věděl také, ale hledal slova, jak by své posluchače co nejlépe povzbudil v naději na něco úžasného, co si žádný člověk neumí představit.

Naopak Jan Křtitel v dnešním evangeliu (Mt 3,1–12) svým posluchačům hrozí soudem a trestem, dokonce „neuhasitelným ohněm“. Jeho posluchači dobře znali, jak se vymláčené obilí vyhazovalo lopatou do větru, aby se zrní oddělilo od plev, které se nakonec spálily. Jistě si nepředstavovali, že je někdo bude vyhazovat do vzduchu, ale měli si uvědomit, jak je důležité, aby se obrátili a činili pokání. I to jsou ostatně obrazy něčeho, co jinak vyjádřit neumíme.

Každý z nás žije svůj vlastní a jedinečný život a i když ho žije v rodině, která mu pomáhá, s druhými a mezi nimi, přece se střídavě cítí být jednou nahoře a jindy dole. Jednou potřebuje připomenout, že v tomto smrtelném životě jde také o ten nesmrtelný, který nesmí prohrát, a jindy potřebuje prostě povzbudit. A právě k tomu je zde Písmo, Boží slovo do našich životů, slovo víry, naděje a lásky.

Vyjdí ze své země

(Gn 12,1-4)

Na první pohled není moc jasné, co mají dnešní liturgické texty společného a jak spolu souvisí.¹ První čtení je velice krátké, ale popisuje jednu z nejdůležitějších událostí dějin Izraele – totiž jeho počátek. Předchází jedenáctá kapitola knihy Genesis vypočítává, jak jedna generace střídá druhou, jak syn po otci dědí pole a stáda, tak jak to u lidí vždycky bylo a je. A pak do toho náhle vstoupí Hospodin a řekne Abramovi, aby z tohohle zajištěného koloběhu života odešel někam pryč. Dnes sotva dokážeme ocenit, co se to tenkrát stalo, protože většinou nežijeme z toho, co jsme zdělili, ale z toho, co jsme se naučili.

Prostředí, z něhož má Abram odejít, je typická společnost zemědělců a pastevců, kde se lidé rodí do jednotlivých hospodářství čili „domů“, protože jen tam se mohou uživit. Jen ve své zemi a v „domě svého otce“ může člověk počítat s nějakou obživou – z polí nebo stád – a běda tomu, kdo žádný takový domov nemá. Z čeho by byl živ? Proto byla stará zemědělská rodina tak pevná: lidem nic jiného nezbyvalo. Písmo tu sice popisuje, jak tomu bylo před tisíci lety, ale starší si možná vzpomenou, že trochu podobně žili ještě naši prarodiče před nějakými sto a více lety: kdo se narodil na statku, byl bohatý; kdo v chalupě, měl co dělat. Ale kdo nezdědil vůbec nic, musel se dát naverbovat do vojska, anebo se vydat na nejistou cestu do světa – třeba do Ameriky, kde byla ještě volná půda.

¹ Jsou to: Gn 12,1-4; 2 Tm 1,8b-20 a Mt 17,1-9.

Abramův otec měl svůj vlastní „dům“ čili hospodářství a Abram měl to štěstí, že ho měl zřejmě zdědit. Měl se tak stát „otcem rodu“ a vládcem rodového majetku, tak jako jeho předkové. A do toho mu najednou Hospodin řekne, že se má sebrat a jít pryč, do země, o které nic neví a kterou mu Hospodin teprve ukáže. Abram byl zřejmě pastevec a jeho hlavní majetek byl do jisté míry pohyblivý. A přece je něco jiného, dokud se se stádem pohyboval „ve své zemi“, kde každý koutek zná, ví, kde najít vodu a zná všechny své sousedy – a teď se má bez mapy a kompasu vydat do neznáma, jen proto, že mu to Hospodin přikázal.

Protože poslechl a odvážil se jít za Hospodinovým slovem, dostane podle Bible Abram nové jméno a jako Abraham se stane otcem Izraele, zakladatelem velkého národa. A nejen to. Hospodin mu totiž slibuje, že „v něm“ a skrze něho přijde požehnání pro všechny „čeledi země“, pro všechny lidi. Abraham a Izrael tu tedy není jen sám pro sebe, ale má přinést Boží požehnání všem lidem na celém světě. Aby se to mohlo stát, musí odejít ze svého prostředí, ze své země, ze země svých předků. Nebude totiž žít z toho, co zdědil po předcích, ale co dostane přímo z rukou Božích.

To je začátek Izraele, národa, kde je každý člověk povolán k tomu, aby se spolehl na Hospodina a odvážil se vyrazit někam, kde nikdy nebyl, vyzkoušet, co ještě nikdo nezkusil. Má samozřejmě svoji minulost a své pověsti, ale žije z toho, co teprve očekává – i když to ještě nikdo nevidí. Touto odvahou a touto nadějí na něco, co ještě nikdy nebylo, přináší Izrael do světa nový způsob života. Nežije jen ze vzpomínek na to, co kdysi bylo, ale také z naděje na to, co teprve přijde. S tím ovšem souvisí i ten zvláštní neklid a hledání, který tak poznamenal naši kulturu – a pro který lidé Izrael také tolik nenáviděli a pronásledovali.

Evangelium (Mt 17,2) mluví o tom, jak toto poslání předává Kristus svým apoštolům a jejich prostřednictvím i nám křesťanům. Odvede tři učedníky do ústraní na vysokou horu a tam se před nimi promění. Najednou září jako slunce, je tu s ním Mojžíš a Eliáš – a praktický Petr hned uvažuje o tom, jak by se tam mohli usadit a zůstat. Jenže tahle chvíle proměnění není k tomu, aby si ji mohli jen tak užívat. Jak by k tomu přišli ti ostatní, kteří zůstali dole? Je to jen pozvání a záblesk naděje, za níž se teď apoštolové mají vydat na cestu. Sebrat se a odejít ze známého světa a života svých domů a rodin hledat království Boží. Sice je už zahlédli, ale stále nevědí, kudy k němu vede cesta. Dozvěděli se jen to, že mají Krista poslouchat.

Kdykoli člověk čte a slyší o těchto úžasných okamžicích, může ho napadnout, jaká je to škoda, že je sám nezažil. Jenže Abraham byl jen jeden a i v jeho dlouhém životě to byla jedna mimořádná chvíle. I Kristus je jen jeden, jen jednou přišel na svět v těle, jen jednou se před svými apoštolý proměnil a vybral si k tomu jenom tři. A ani ti nemohli na té hoře zůstat, ale za chvíli už zase museli dolů, ke svým starostem a trápením. Jak jim asi bylo? A přece z těch jedinečných a velkolepých událostí žijeme my všichni až dodnes, čas od času si je připomínáme a věříme, že tentýž Ježíš Kristus je tu i dnes s námi. I dnes přichází potvrdit tu naději, že přes všechny hrůzy, skandály a trápení na nás nakonec čeká něco, co si vůbec neumíme představit.

O Abrahamově víře a naší naději

(Gn 15,5–12.17–18)

Z prvního čtení této neděle na člověka dýchne neobyčejná starobylost a obřad, který se zde líčí, nemůžeme dnes vůbec pochopit. Etnografové sice shromáždili plno materiálu o tom, jak se ve starých kulturách stvrzovala smlouva a slib, a tak dnes víme, že takové obřady s púlením obět-ních zvířat, s ohněm a pochodněmi se konaly i in-de. Ale je to něco, co je nám nesmírně vzdálené a cizí. Co s tím?

Jedné věci ovšem rozumět můžeme, a to je Abrahamova starost, „hrůza a velká tíseň“, aby nepromeškal něco, co mu Hospodin nabízí. V té jedinečné a převratné historické chvíli, kterou dnešní čtení líčí, se totiž změnil svět, obrátil se vzhůru nohama. Hospodin nabídl Abrahamovi něco, co si lidé předtím nedokázali vůbec představit: že by se mohli do budoucna na něco těšit. Člověk – jako ostatně i každý jiný živočich – se sice v životě bez naděje neobejde a každé dítě přichází na svět vybavené tou úžasnou schopností z něčeho se radovat a na něco se těšit. Jenže jak dospívá a stárne, tahle energie se jaksi vyčerpává a na její místo nastupuje spíš zklamání a skepse. To, co nás kdysi dokázalo nadchnout, už zevšednělo, a jak na člověka doléhá stárí, vidí už před sebou spíš jen ubývání sil, nemoci a smrt. Jak napsal slavný německý filosof Hegel, člověk musí umřít také proto, že životem otupěl, že všude byl a všechno ví, takže se už na nic nedokáže těšit.

Staří lidé rádi vyprávějí o svém krásném dětství – vzpo-meňte si na Babičku Boženy Němcové – a tak vzniká mýtus

o zlatém věku, který znají všechny staré kultury. Ostatně i Bible začíná příběhem o rajske zahradě, jen s tím rozdílem, že si ji člověk prohrál sám. Ano, tenkrát na samém začátku bylo všechno veliké, čisté a krásné, a od té doby to jen stále upadá, jde to od deseti k pěti. To byla pro všechny dávné kultury samozřejmost a jen jednou do roka, v novoročních rituálech, se pokoušely společnost nějak očistit, vrátit zpátky, a její nenapravitelný úpadek aspoň trochu zpomalit. A tak se utěšovaly třeba tím, že ani zemřelý člověk nezmizí úplně, ale vede v podsvětí svůj bezútěšný stínový život, dokud na něj živí ještě pamatují.

Taková společnost se sice dovede čas od času společně rozveselit, ale o to hůř se pak probouzí do šedého pondělního rána. Dovede řídit a tancovat, ale dobře ví, že všechno stejně míří k neodvratnému a smutnému konci. A do toho najednou Hospodin nabídne bezdětnému Abramovi velké, nespočetné potomstvo, které přesahuje každé lidské chápání. Abram, jak jsme slyšeli, Hospodinovi uvěřil a stal se tak Abrahamem, zakladatelem a otcem Izraele, prvního národa na světě, který se na svou budoucnost může těšit. Pro tuto svoji jedinečnou schopnost víry a naděje nebude mít ve světě snadný život, lidé mu budou závidět, budou ho podezírat a v minulém století se ho Hitler dokonce pokusil vyvraždit. Jenže Izrael a jeho mladší sestra, křesťanská církev, už jednou ukázaly a prokázaly, že se z víry a naděje dá žít a nakazily tím celou západní civilizaci.

Za dlouhá staletí této civilizace a kultury si lidé na život z víry a naděje jaksi zvykli a počátkem novověku si řekli, že už na Boží království nebudou čekat, že si tu budoucnost, na kterou se dosud jenom těšili, udělají sami, tady a teď. Tak vznikla myšlenka pokroku, jakýsi levoboček křesťanské naděje, a i když se dnes může někomu zdát překonaná, nemůžeme jí upřít, jaký měla obrovský

úspěch. Právě díky ní můžeme dnes žít déle, pohodlněji, bezpečněji a nesrovnatelně bohatěji, než žili naši předkové kdykoli v minulosti.

Jenže jak se tyto lidské možnosti staly a stávají skutečností, přibývá dnes lidí, kteří je pokládají za samozřejmé a žádnou naději v nich nevidí. Ano, žijeme déle a bezpečněji, ale co má být? Stejně nakonec umřeme. Tak mluví lidé, kteří ztratili skutečnou naději, jak o nich „se slzami v očích“ mluví druhé čtení. (Ep 3,17–4,1) Pro ně a možná i pro nás platí výčitka, že naším „bohem je břicho“, že se vychloubáme tím, zač bychom se měli stydět, a že se chováme jako nepřátelé Kristova kříže, protože máme zájem jenom o věci pozemské. Chyba není v tom, že žijeme lépe, pohodlněji a bohatěji než naši předkové. Chyba začíná až tam, kde pro samé starosti o bohatství a pohodlí zapomínáme, že celý ten neobyčejný pokrok moderních společností stojí na Boží nabídce naděje a na Abrahamově odvážné víře, která tuto naději přijala.

Lidé, kteří svoji naději vidí jen v tom, že budeme žít stále lépe a bohatěji, se mohou cítit zklamaní, když se jim nedaří tak, jak by chtěli. Křesťan se jistě může radovat, že se nám žije lépe než našim předkům, ale měl by za to děkovat Hospodinu. A rozhodně by neměl zapomenout, že předmětem křesťanské naděje není jen bohatý a spokojený život, který tak jako tak skončí smrtí. Naopak spolu s Abrahamem věříme a doufáme v Boží zaslíbení. Těšíme se, že jednou přijde Boží království, kde už nebude bolest ani smrt, i když si to – stejně jako Abraham – neumíme představit.